

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

katedra mezinárodních vztahů IPS UK FSV

Posudek na magisterskou diplomovou práci zpracovanou na katedře mezinárodních vztahů IPS by měl obsahovat Vaše vyjádření k následujícím bodům. Při zpracování posudku můžete použít následující část tohoto souboru, kde vyplníte své hodnocení do jednotlivých polí.

Jméno diplomanta/ky

Dmitry Laru

Název práce

Proces rozšiřování ve vztazích Ruské federace a Organizace Severoatlantické smlouvy

Konzultant/ka práce

Dr. Tomáš Karásek

Oponent/ka práce

Dr. Ondřej Ditrych

semestr/rok

2015

počet stran

počet znaků

1. koncepce práce

- i. volba tématu, formulace výzkumné otázky a jejich zdůvodnění; přiměřenost, původnost;
- ii. teoreticko-metodologické ukotvení – výběr a zdůvodnění; metoda zpracování;
- iii. volba zdrojů, kritický rozbor literatury, příp. dalších použitých zdrojů;
- iv. struktura textu (úplnost, správnost a přiměřenost členění, logická provázanost);

Předkládaná práce si klade za cíl odhalit kauzální souvislost mezi rozšiřováním NATO (a tím pádem jeho posilováním) a akcemi Ruské federace, které lze chápat jako vyvažování Aliance. Teoreticky je ukotvena v teorii rovnováhy moci, resp. její realistické artikulaci. Teoretický rámec je vhodně zdůvodněn a představen, byť by teoretické kapitole prospělo systematictější zpracování, např. skrze rozdělení teoretizace rovnováhy moci podle různých proudů realistického myšlení. Spíše na okraj lze potom poukázat na problematiku – byť rozšířenou – chápání Thukydýda jako teoretika rovnováhy moci (při pomnutí ojedinělých poukazů k *anthropinon* jako příčině konfliktů a vyvažování rostoucí moci Atén je daleko přesvědčivější jeho rámování peloponéské války jako *tragédie* způsobené rozpadem *nomu*, souboru sociálních konvencí řeckého světa), absenci zmínky o genezi samotného konceptu (Botero, Guiccardini, Bodin etc.) a Haasovy (1953) významné kritiky jeho užívání v teoretizování mezinárodních vztahů, případně problematizace tendence uzavřených systémů k rovnováze postulované např. Morgenthauem (viz Wolhforth et al. 2007).

Z metodologického hlediska je práce ambiciózní, neboť se vytýká za cíl prokázat kauzální vztah metodou shody. Později potom, přiměřeněji, hovoří spíše o (systematické) korelaci. Detailním strukturovaným zpracováním hojného empirického materiálu týkajícího se rozšiřování NATO a ruské zahraniční politiky ve vybraných obdobích doplněném o, byť krátkou, diskusi doktrinárních dokumentů tuto korelaci poměrně přesvědčivě dokládá; v závěru ji ale ne zcela šťastně za kauzalitu zaměňuje.

Autor shromáždil značný korpus empirického materiálu a jeho zpracování, jakož i rozbor sekundární literatury, je zcela neproblematický, struktura práce je logická a argumentace přesvědčivá.

2. zpracování tématu (výběr zdrojů pro jednotlivé aspekty zvolené problematiky, interpretace přebíraných poznatků, argumentace, formulace vlastních poznatků, včetně vyvození závěrů, přesnost vyjadřování; příp. práce s daty – úplnost, přesnost, správnost postupů; konformita s projektem);

Zpracování tématu je na vysoké úrovni. Autor systematicky analyzuje rozsáhlý empirický materiál a vyvozuje z něj přesvědčivé dílčí závěry. Za problematičtější část jeho argumentu považuji zlehčení významu čl. 5 Washingtonské smlouvy pro NATO; zlehčení, na němž se zakládá klíčový argument o geopolitické výhodnosti rozšiřování Aliance východním směrem – tímto způsobem může totiž autor až příliš zlehka pominout (potenciálně velmi vysoké) náklady spojené se společnou obranou nových členských států při zatažení NATO do lokálního konfliktu ať už při východní hranici nebo na Balkáně (*entrapment risks*). Z mého pohledu nedostatečně rozlišuje mezi kapacitami NATO a USA, přičemž do druhé kategorie patří uvažované umístění *third site* GMD, a základny v černomořských státech. Alianční vojenská přítomnost byla v hraničních státech až do krymské krize, po které je navyšována v důsledku ujišťujících i adaptačních opatření, přitom velmi omezena. Podobně tezi o posilování NATO oslabuje nedostatečné odrazení rozhodovacího procesu v Severoatlantické radě, kdy při vyšším počtu členů lze předpokládat vyšší práh dosažení konsensu právě například o aktivaci čl. 5. Jinými slovy, práce se nijak nevyrovnává s problematičností racionálně institucionalistického vysvětlení východního rozšiřování NATO, které dokáže přesvědčivě vyložit pouze snahu nově nezávislých států o členství (vyvažování Ruska), méně už ale shodu na rozšiřování uvnitř NATO, které se mohlo stejně dobře spokojit s vytvořením nárazníkového pásma mezi sebou a pocitovanými zdroji nebo nositeli rizika.

V části věnované ruskému vyvažování autor poněkud opožděně představuje koncept *soft balancing*. Argumentace je opět obecně pádná, s drobnými výhradami. Koncept rovnováhy moci, předpokládajícího racionální kalkulaci a sebeomezení národního zájmu je poněkud problematicky usouvstažněn s ideovými (kulturní a civilizační faktory zdůrazňující) proudy v současné ruské geopolitice. Mearsheimerova analýza gruzínské války a bukurešťského summitu, kterou se autor nechává inspirovat, je zavádějící, neboť nebere v potaz skutečnost, že neurčitý příslib budoucího členství pro Gruzii (a Ukrajinu) namísto MAP byl spíše zachováním tváře než otevřením dveří a pokud vyslal Rusku nějaký signál, potom spíše ten, že NATO nebude Gruzii v případě napadení bránit. Z autorova argumentu není také jasné, jestli podle jeho mínění Rusko pouze reagovalo na události v jižní Osetii, nebo se jednalo o volní jednání sledujícím určité (geo)politické cíle. Radar v Armaviru pokrývá víceméně stejnou oblast jako od Ázerbájdžánu donedávna pronajímaná Gabala, a základna v Gudautě fakticky hostila ruské vojáky (byť coby „mírotvorce“ SNS) i před poslední válkou.

Podstatnější je, že práce nedovede zcela průkazně propojit některé konkrétní ruské kroky s vyvažováním NATO, resp. jeho rozšiřováním k (historicky vzato vnímané coby citelně zranitelné) západní hranici Ruska – narozdíl například od USA coby predominantní globální mocnosti. Podrobnější analýza doktríny a provázání s konkrétními opatřeními (mimo jiné i vojenskými cvičeními typu *Zapad 2013*) mohla přitom teze o povaze zmíněných aspektů ruské politiky coby vyvažujících rozšiřující se Alianci posílit. (Naopak

jen velmi rychlá skeč obrazu Číny v ruském politickém diskursu coby partnera a nikoliv tedy subjektu vyvažování kýženého účinku nedosahuje.)

3. standardy vědeckého textu (bibliografie, odkazy, citace);

Práce splňuje veškeré standardy vědeckého textu.

4. stylistická a jazyková úroveň textu;

Ze stylistického a jazykového hlediska je práce na vysoké úrovni.

5. formální úplnost výtisku (čestné prohlášení, obsah, resumé, projekt);

Výtisk je úplný.

6. dílčí připomínky (pokud nejsou uvedeny jako součást hodnocení výše uvedených aspektů práce); příp. náměty či otázky k obhajobě;

7. celkové hodnocení (práce ne/odpovídá požadavkům kladeným na DP; ne/doporučení práce k obhajobě; nejsilnější, příp. nejslabší stránky práce; příp. doporučení na zvláštní ocenění [pochvala děkana za vynikající DP]);

Práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě. Za nejsilnější stránky považuji systematické analytické zpracování rozsáhlého empirického materiálu umožňující spolehlivé prokázání systematického korelačního vztahu mezi východním rozšiřováním NATO a posilováním vojenského a politického potenciálu Ruska. Na druhé straně hodnocení tohoto vztahu coby *kauzálního* je na pozadí i takto kvalitně zpracované analýzy poněkud přeceněné.

8. navrhovaná klasifikace.

Výborně.

datum

podpis

--	--

29.8.2015	
-----------	--